

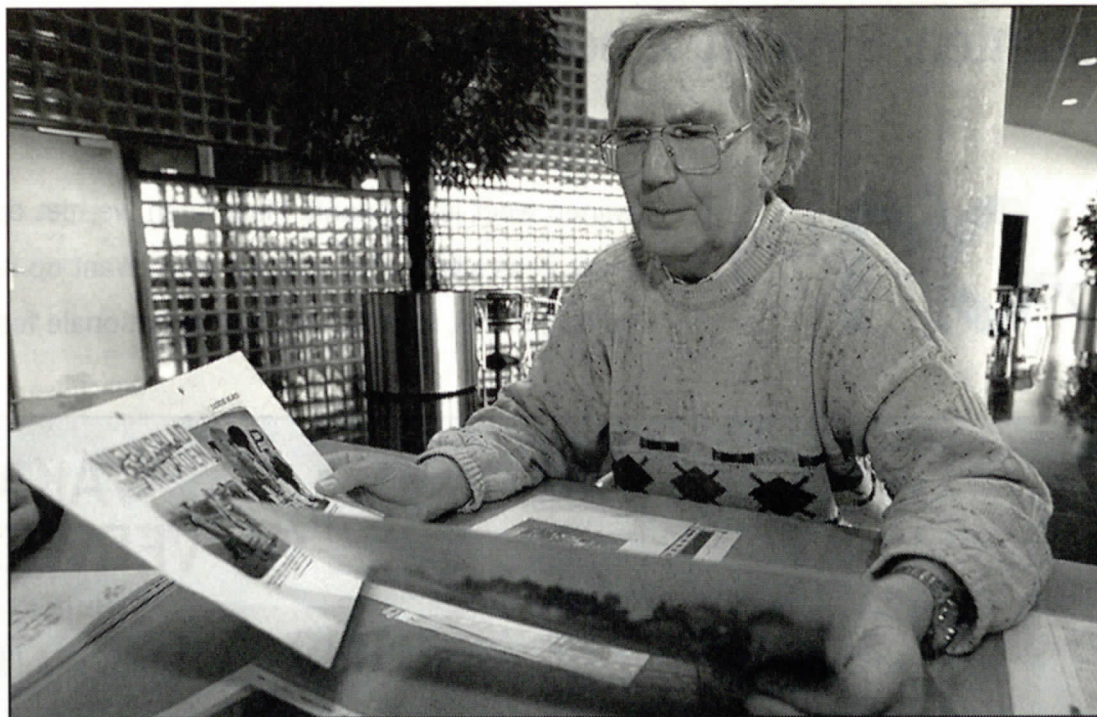
Auteur van Kamp de Beetse:

'NSB'ers? Noem ze liever politieke delinquenten'

door Sander van der Werff

■ **Eerst waren er de arbeiders, toen de joden. Later kwamen de Nederlandse mannen die voor de Arbeitseinsatz moesten werken, in 1945 gevolgd door de vrouwen en kinderen van NSB'ers en SS'ers. De laatste bewoners van Kamp De Beetse in Sellingerbeetse waren hun echtgenoten, die vanwege hun discutabele rol tijdens de oorlog eveneens in het Siberië van Nederland belandden. Jaap Spanninga (73) uit Ter Apel verdiepte zich de afgelopen drie jaar in de historie van het achttien barakken tellende werk- en interneringskamp en schreef er een boek over. Volgende week wordt Kamp de Beetse 1935-1948 gepresenteerd.**

Spanninga heeft het liever niet over NSB'ers en SS'ers. Politieke delinquenten is volgens hem een betere omschrijving. „Waarom? Ik heb voor mijn boek met veel kinderen van 'foute ouders' gesproken. Tot op de dag van vandaag gaan zij gebukt onder hun verleden, terwijl ze er part noch deel aan hebben. Voor hen zijn 4 en 5 mei beslist geen leuke dagen. Ze torsen het verleden als een zware last met zich mee. Daar willen ze graag van af.” Aan de werkverschaffing besteedt Spanninga weinig aandacht in zijn boek. „Daar is al veel over geschreven. Hard

▲ Jaap Spanninga heeft een boek geschreven over Kamp De Beetse. Hij woonde tien kilometer van het kamp maar heeft er nooit iets van geweten.

Foto: Harry Tielman

werken voor weinig geld. Er was veel minder bekend over de joden in Sellingerbeetse. In 1942 kwamen er ongeveer vijfhonderd uit Amsterdam. Ze rooiden aardappels en trokken bieten. Wat opviel is dat deze joden het zeer goed konden vinden met commandant en plaatsgenoot Zwamborn. Hij heeft altijd zijn best gedaan voor de mannen. Als dank kreeg hij op zijn verjaardag een mooi bureau van de joden.” Spanninga verwijt zich dat hij nooit iets heeft geweten van het kamp, dat op slechts tien kilometer afstand van zijn woonplaats lag. „Onbegrijpelijk toch? Ik heb daar geen goede verklaring voor. Ik denk dat het komt doordat iedereen tijdens

de oorlog met zijn eigen overlevingsstrijd bezig was. Daarnaast komt het doordat Sellingerbeetse een afgelegen gebied is. De kranten schreven er ook niet over.”

Tijdens zijn speurwerk in de archieven ontdekte Spanninga honderden interessante documenten. Ook kwam hij een gedicht op het spoor, geschreven door een NSB'er die na de oorlog - De Beetse is dan een interneringskamp - werd opgesloten.

*'Ze pasten op ons met pistool en geweer,
Ze sloegen, scholden en knoelden,
Ze waren de mannen gezonden van God,*

*En wij de verachten, verfoeiden,
Ze keken ons aan met blikken van spot,
Uit naam van hun Christus,
Uit naam van hun God'*

Het gedicht geeft aan dat de overlopers na 1945 aan een streng regime werden onderworpen in Sellingerbeetse. Tijdens het laatste deel van de oorlog diende het kamp vooral als uitvalsbasis voor Randstedelijke NSB'ers die via Lunenburg uiteindelijk weer in Nederland belandden. De Duitse grond werd hen te heet onder de voeten toen het Amerikaanse leger steeds verder oprukte. Rob Iepenburg (65) uit Rijswijk zat toen ook in De Beetse. Als kind van 'foute' ou-

▲ Van 1935 tot 1948 zijn de achttien barakken in Sellingerbeetse gebruikt als werk- en interneringskamp.

Foto: Harry Tielman

ders verzag hij Spanninga van een schat aan informatie over de periode februari-augustus 1945. Hij vertelde de Ter Apeler auteur bijvoorbeeld over zijn moeder die hoogzwanger was, maar geen babykleertjes had. Spanninga: „Iepenburgs broer en zus zijn toen van Sellingerbeetse naar Haarlem gegaan om een kinderwagen en kleding te halen. Lopend. Op de terugweg moesten ze bij Zwolle over de zwaar bewaakte IJsselbrug, wat wonderbaarlijk genoeg lukte. Op het plaatselijke station verstopten ze zich daarna in een trein, hopende dat die hen naar het noorden zou brengen. Een dag later vertrok de trein, maar bij Meppel werd de wagon beschoten door

geallieerde vliegtuigen. Vanaf dat moment moesten ze weer lopend verder. Omdat het al april was, zijn de kinderen als het ware tussen de oprukkende troepen naar Sellingerbeetse gereisd.”

Twee dagen na hun terugkomst in het kamp, wordt De Beetse bevrijd geallieerde soldaten. Een aantal NSB'ers zag de bui hangen en dacht dat het bijltjesdag was. Uit angst voor vergeldingsacties, greep één van de mannen een broodmes en begon daarmee te zwaaien. Een kampbewaker greep in en schoot de man door zijn hoofd met een dubbelloops geweer. De ene kogel trof het beoogde doel, de andere zwaaide af en doodde een kind dat toevallig

in de buurt stond. Ook voor de familie Iepenburg eindigde het verblijf in De Beetse dramatisch. Dochtertje Irene, in het kamp geboren, leefde slechts enkele weken. Haar overlevingskansen waren minimaal door de slechte voeding. Bewaakers lieten de NSB'ers onder meer bloembollen eten, omdat de rest van het volk dat tijdens de oorlog ook had moeten doen. Het boek van Spanninga wordt woensdag gepresenteerd in het gemeentehuis van Vlagtwedde. Burgemeester Herman Euverink overhandigt het eerste exemplaar aan dr. P. Romijn, hoofd onderzoek van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie in Amsterdam.

99 3-5-00